

Wstęp

Przekład specjalistyczny to otaczająca nas rzeczywistość. W zglobalizowanym świecie trudno wyobrazić sobie codzienne funkcjonowanie bez przedmiotów i usług, których istnienie na rynku lokalnym i globalnym nie byłoby możliwe bez wytężonej pracy tłumaczy, niejednokrotnie zdanych na samych siebie w zmaganiach z obcą dziedziną. Popyt na usługi w zakresie tłumaczenia specjalistycznego nie idzie w parze z podażą publikacji jemu poświęconych. Sytuacja ta stoi u podstaw decyzji o stworzeniu serii wydawniczej „Norma a uzus”, pomyślanej jako przestrzeń wymiany obserwacji i refleksji zarówno teoretyków, jak i praktyków chętnych do dzielenia się wiedzą i doświadczeniem w celu optymalizacji jakości pracy i usług tłumaczy specjalistycznych.

Oddajemy do rąk Czytelników pierwszy tom poświęcony zagadnieniom ogólnym przekładu tekstów specjalistycznych, na który składają się rozważania teoretyków i praktyków tłumaczenia skupione wokół czterech osi tematycznych: terminologia, przekład pisemny, przekład ustny i przekład audiowizualny.

Pierwszy rozdział otwiera artykuł Aleksandry Grześkowiak na temat problemów związanych z polsko-hiszpańskim i hiszpańsko-polskim przekładem terminów z zakresu prawa spadkowego – *rezerwa* i *mejora*. Autorka opisuje trudności wynikające z nacechowania kulturowego terminów prawnych, wyjaśniając je w kontekście odmienności polskiej i hiszpańskiej kultury prawnej.

W kolejnym artykule Karolina Kęsicka pochyla się nad zagadnieniem procesu standaryzacji terminologii specjalistycznej dotyczącej faktoringu. Analizując poszczególne jej etapy w polskim i niemieckim języku prawa, Autorka dokonuje oceny leksykalnych efektów normalizacji wybranych przykładów zaczerpniętych z ogólnoeuropejskiego glosariusza terminologicznego.

Liliana Kozar koncentruje swoje rozważania na polsko-francuskiej terminologii specjalistycznej w kontekście przekładu tekstów z dziedziny indywidualnych ubezpieczeń emerytalnych. Na podstawie analizy zaproponowanych przez tłumaczy rozwiązań Autorka bada możliwości uzyskania w języku polskim ekwiwalentów leksykalnych metodą odwzorowania struktury morfologicznej terminu wyjściowego.

Beata Mikołajczyk i Jarosław Aptacy poświęcają uwagę odmiennościom terminologicznym w zakresie niemieckiego prawa o szkolnictwie wyższym i ich wpływowi na przekład na język polski niemieckich dyplomów habilitacyjnych. Omawiając rozbieżności zaobserwowane na poziomie badanych tłumaczeń poświadczonych, Autorzy stwierdzają konieczność przeprowadzenia pogłębionych badań terminologicznych oraz udostępnienia ich wyników w ramach platformy internetowej stworzonej z myślą o tłumaczach.

Pierwszy rozdział wieńczy artykuł Doroty Śliwy na temat mechanizmów słowotwórczych, stosowanych przez tłumaczy tekstów normatywnych w celu utworzenia nazw osób wykonujących prace ogrodnicze lub sadownicze. Dziękując się uwagami na temat zasadności utworzenia neologizmu „hodowcy jabłek i gruszek”, Autorka podkreśla konieczność współpracy między filologami i specjalistami przy opracowywaniu nowych terminów specjalistycznych.

Rozdział dotyczący przekładu pisemnego rozpoczyna Marta Czyżewska, przedstawiając normatywne aspekty procesu profesjonalizacji tłumaczy przysięgłych w Polsce w odniesieniu do przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej. Przeprowadzona analiza implementacji przepisów europejskich ukazuje, jakie działania podlegają międzynarodowej unifikacji, a jakie podlegają wewnętrznym regulacjom prawnym.

Magdalena Łomzik dzieli się opartymi na analizie składnikowej refleksjami na temat przekładu polskich i niemieckich nazw szpitali w tłumaczeniu poświadczonym. Wychodząc z założenia, że z uwagi na istotną funkcję nazwy te powinny być przetłumaczone w sposób udostępniający odbiorcy wszystkie zawarte w nich informacje, Autorka omawia wielopoziomowe problemy związane z ich przekładem.

Justyna Sekuła poświęca swoje refleksje roli tekstów paralelnych w przekładzie polskich i niemieckich wyroków sądowych w sprawach cywilnych. Przedstawia możliwości wykorzystania poszczególnych komponentów tekstów paralelnych (strukturalnego, terminologicznego, frazeologicznego), sygnalizując – obok zalet – również i wady ich zastosowania.

Artykuł autorstwa Reginy Solovej koncentruje się na stosowaniu przez kandydatów na tłumaczy przysięgłych norm preskryptywnych w przekładzie wybranych nazw sądów cywilnych z języka polskiego na francuski i odwrotnie. Badaczka poddaje analizie oceny tłumaczeń wykonanych przez kan-

dydatów w ramach egzaminów na tłumacza przysięgłego w latach 2005–2010, wyjaśniając stosunkowo dużą tolerancję Państwowej Komisji Egzaminacyjnej aktualną formułą egzaminu.

Barbara Walkiewicz kieruje rozważania na tor problemów z terminologią medyczną w przekładzie na język francuski karty informacyjnej leczenia szpitalnego. Na podstawie analizy zebranych tłumaczeń, Autorka dowodzi, że trudności wynikają nie tylko z braku wiedzy specjalistycznej w zakresie diagnostyki laboratoryjnej, ale również z rozchwiania uzusu terminologicznego, widocznego w wymiarze dyskursywnym, niedostrzegalnego dla tłumacza nieznającego zasad komunikacji medycznej.

Rozdział zamyka artykuł Agaty Wolarskiej i Edyty Kwiatkowskiej-Faryś dotyczący czynników warunkujących zmiany, jakie dokonały się w praktyce tłumaczenia poświadczonego na przestrzeni XX w. i współcześnie. Badaczki przedstawiają wieloaspektowe czynniki wpływające na kolejne zmiany standardów przekładowych, kładąc szczególny nacisk na kluczową rolę autodydaktyki w praktyce zawodowej tłumaczy przysięgłych.

Na trzeci rozdział poświęcony przekładowi ustnemu składają się dwa artykuły. Pierwszy tekst stanowi wnikliwe studium statusu tłumaczy języków narodowych w Meksyku oraz problemów z ich profesjonalizacją, jakie wynikają z asymetrii językowo-kulturowej. Jego Autorka – Iwona Kasperska – kreśli złożony obraz skomplikowanej ze społeczno-politycznego punktu widzenia sytuacji, w której trudno o normalizację profesjonalizacji i praktyki zawodowej tłumaczy środowiskowych.

Drugi artykuł, autorstwa Justyny Woroch, traktuje o specyficznym uzusie terminologicznym w dziedzinie logistyki, ustalonym na potrzeby konkretnego przedsiębiorstwa. Mimo dostępności w języku polskim poprawnych form werbalnych, pracownicy przedsiębiorstwa używają czytelnych w zamkniętym środowisku neologizmów, stanowiących niebagatelne wyzwanie w tłumaczeniu polsko-francuskim i francusko-polskim.

Ostatni rozdział tomu koncentruje się wokół tłumaczenia audiowizualnego. W pierwszym artykule Łukasz Bogucki kreśli szeroką perspektywę przekładu audiowizualnego jako obszaru wykraczającego poza ramy tradycyjnie pojętego przekładoznawstwa, stanowiącego podwaliny odrębnej dyscypliny – translatoryki audiowizualnej. Na tle interdyscyplinarności, odmienności technicznej w stosunku do innych form tłumaczenia oraz zróżnicowanego profilu tłumaczy audiowizualnych Autor przedstawia trudności z normalizacją sztuki przekładu audiowizualnego.

Artykuł zamykający tom poświęcony jest audiodeskrypcji. Jego Autorka – Małgorzata Korycińska-Wegner – opisuje dylematy polskiego audiodeskryptora, oscylującego między normą standardów, opracowaną przez teoretyków, a zasadami uzusu sprecyzowanymi przez praktyków. W kon-

kluzji pojawia się pytanie o zasadność obiektywizacji nieuchronnie subiektywnego opisu, podparte ogólnościowymi tendencjami w dziedzinie audiodeskrypcji.

Żywimy głęboką nadzieję, że oddany do rąk Czytelników pierwszy tom serii „Norma a uzus”, a także następne zintensyfikują dialog między teoretykami a praktykami przekładu specjalistycznego, przyczyniając się tym samym do optymalizacji zarówno jego jakości, jak i komfortu pracy tłumaczy.

*Anna Fimiak-Chwiłkowska,
Barbara Walkiewicz,
Justyna Woroch*